

[הצעות ודרישות עבודה](#)
[בתי הספר](#)
[צור קשר](#)
[פורום](#)
[צוות הפיקוח](#)
[הודעות מפמ"ר](#)
[על האתר](#)
[דף הבית](#)

אתיקה בשידור

 חיפוש

מאת: אורן טוקטלי

[חממת קולנוע צעיר](#)

6.5.4.2 אתיקה בשידור

שיבוש הליכי משפט הינה רק אחת הסכנות הרובצות לפתחה של העתונות בכלל ושל כלי

התקשורת האלקטרוניים בפרט. אלה יכולים לפגוע באנשים או בשמם הטוב, להטעות את הציבור במסירת מידע לא נכון או לא מדויק, להפלות בין אנשים או קבוצות אנשים, לשרת מטרות המנוגדות לערכי החברה, לגרום לפגיעה בסדר הציבורי - ועוד שאר מרעין בישין.

חומרתם הרבה של הנזקים שיכולים לגרום כלי התקשורת, נובעת מכוחם הרב של כלי התקשורת ומשליטתם בהפצת המידע לציבור הרחב ובפרסומו. המעשים, או המחדלים המזיקים יכולים לנבוע מסיבות שונות:

א. **חוסר מקצועיות** - למשל פרסום ידיעה בלי בדיקה מספקת את העובדות, או בהקשר מטעה, או פרסום תוצאות סקר שנערך בציבור מבלי לציין את משמעותו וערכו האמיתיים על פי כללי הסטטיסטיקה. סכנת חוסר המקצועיות חריפה במיוחד מכיוון שמקצוע העיתונאות הוא בין המקצועות היחידים שכדי לעסוק בהם לא נדרשת כל דרישה פורמאלית להשכלה, ניסיון או מיומנות, ודאי לא קיים מבחן פורמאלי לאישיות, אחריותה ומהימנותה. סכנה זו גוברת ככל שגדל מספרם של תחנות השידור והעתונים, בעיקר אלה מביניהם החלשים מבחינה כלכלית, אשר בשל כך נוטים להתפשר על הרמה המקצועית

ב. **השפעת התחרותיות** - התחרות הגוברת בין עיתונאים לבין עמיתיהם, בין כלי תקשורת אחד לשני והשאפה לזכות בהישגים, 'סקופים', בלעדיות, יוקרה, פופולריות, עלולים להשכיח מהם את מידת האחריות הנובעת מן הכח המופקד בידיהם ולהתרשל בביצוע המלאכה העיתונאית, או בהקפדה על כלליה.

ג. **שכרון הכח** - העצמה הרבה המצויה בידי מי שיכול לפרסם, לכתוב, לשדר, יכולה להיות מנוצלת לרעה בפרסום, בהימנעות מפרסום, בכתיבה אוהדת או עוינת, על פי שיקולים זרים או אינטרסים לא רלבנטיים לתפקיד העיתונאי המובהק, ויכולה להיות מתורגמת לטובות הנאה מסוגים שונים, או להיות בסיס למניפולציות כוחניות שונות.

ד. **התנגשות בין שיקולים עיתונאיים ומסחריים** - לעתים אינטרס מסחרי, כלכלי, או אחר של המו"ל עומדים בניגוד לשיקולי העבודה העיתונאית, למשל כאשר נחשפת פרשה העלולה לפגוע בעסקיו האחרים של המו"ל, או בפוליטיקאי הנמצא, או צפוי להימצא בעמדת כח.

ה. **התנגשות בין ערכים** - לעתים עומדים ערכים שונים זה נגד זה ודווקא היצמדות חסרת פשרות למטרות העבודה העיתונאית, עלולה לפגוע ולהזיק. למשל, כאשר עיתונאי רוצה לחשוף פרשה חמורה שבה נפגע מישהו - בשם זכות הציבור לדעת ואולי גם כדי לתקן עוולות לעתיד, הוא עלול לגרום נזק נוסף לאותו אדם שנפגע כבר, בכך שיחשוף אותו בניגוד לרצונו ויפגע בפרטיותו.

ו. **חוסר רגישות וטעם טוב** - לאחר שמנינו סיבות 'אובייקטיביות' כה רבות צריך לציין שבסופו של דבר, את המלאכה העיתונאית למרכיביה וגווניה מבצעים בני אדם ואלה יכולים להיות רגישים או קהי חושים, בעלי טעם טוב או חסרים אותו, וכיוצא באלה תכונות אישיות העשויות להשפיע על איכות עבודתם. כך כנראה נוכל להסביר למשל,

מגמות הלימוד

[מבנה מגמות טכנולוגיות חוזי](#)
[ביבליוגרפיה](#)
[מגמת מדיה ופרסום](#)
[אודות המגמה](#)
[מקצוע תקשורת וחברה](#)
[תוכנית הלימודים](#)
[מערכים בתקשורת וחברה א](#)
[מערכים בתקשורת וחברה ב](#)
[מערכים בתקשורת וחברה ג](#)
[מבניות בתקשורת וחברה ג](#)
[מאמרים תיאורטיים](#)
[מאמרים בנושא עיתונות](#)
[מאמרים בנושא רדיו](#)
[מאמרים בנושא טלוויזיה](#)
[מאמרים בנושא פרסום](#)
[موضوع الاعلام والمجتمع](#)
[תקשורת אלקטרונית](#)
[פרסום ויחסי ציבור](#)
[ביבליוגרפיה](#)
[בתי הספר במגמה](#)
[שאלונים ומחזונים](#)
[מגמת טכנולוגיות תקשורת](#)
[פורטל היצירה הצעירה](#)
[תמונות מהווי המגמה](#)
[סרטוני המגמה](#)
[בחינות חיצוניות](#)
[בחינת מפמ"ר ארצית](#)
[פרויקטי גמר](#)
[קולנוע וטלוויזיה י"ג - י"ד](#)

התנהגותו של מראיין מיומן ומנוסה שבלא כל אינטרס או סיבה נראים לעין יפגע במראיין שלו בשידור חי.

בתולדות התקשורת הישראלית היו מקרים רבים בהם התרחשו בפועל סטיות מכללי הפעולה המקצועיים והנכונים אשר כתוצאה מכך אנשים, קבוצות, או ארגונים הרגישו עצמם נפגעים ממעשיהם של עיתונאים יחידים, של ארגוני תקשורת או אפילו של 'התקשורת' בכללותה.

■ רשימת קישורים

■ העשרה והרחבת ידע

■ מה חדש ?

מרחבי לימוד מתוקשבים

- המבניות בתקשורת וחברה ג'
- מערכי שיעורים בתקשורת
- מבנית בצילום ותאורה
- מבנית פס קול
- מבנית מעשית בהפקות
- מבנית מדעי הטכנולוגיה
- סיכום פיצ'ינג דוקומנטרי
- תיק הפקה עיתונות 2,565,804 ביסות לאתר
- תיק הפקה דוקומנטרי
- תסריטים להפקות
- אמנות המבע הצילומי

ברבות השנים התפתחו בישראל מספר מנגנוני הגנה להתמודדות עם הפגיעות האפשריות הללו. בשנת 1963 הקימו איגוד עיתונאי ישראל, ועדת העורכים ואיגוד המו"לים של העיתונאים היומיים, ארגון וולונטרי בשם 'מועצת העתונות'. מטרותיו ותפקידיו של הארגון הינם בעיקר "... לשמור על חופש העיתונות בישראל ועל זכות הציבור לדעת, לשקוד על רמתה של העיתונות בישראל ולשקוד על קיום כללי האתיקה המקצועית...". מועצת העתונות הכוללת בנוסף לגורמים שצוינו לעיל גם נציגי ציבור, קבעה תקנון אתיקה ונוהל של קבלת תלונות ובדיקתן בועדות בירור. בסמכותן של ועדות אלה לקבוע אם פרטי התלונה נכונים וכן להורות על פרסום ההחלטה או התנצלות בעניין. מוסד זה נמצא ברבות השנים כמוסד חשוב ופעיל המטפל מידי שנה בעשרות תלונות, או יותר, דבר המלמד עד כמה נושא זה בעייתי ומחייב טיפול, בעיני הציבור בישראל אך לא רק בעיניו. לדבריו של נשיא מועצת העתונות לשעבר הפרופ' יצחק זמיר "...שמירה על האתיקה העיתונאית אינה מכוונת רק להגנה על האדם שנפגע מהפרת האתיקה, אלא גם להגנה על העתונות עצמה". (113)

רשות השידור, בחרה שלא להצטרף כחברה למועצת העתונות, והכינה תקנון אתיקה פנימי משלה אשר כשמו - 'תדריך חדשות ואקטואליה' - מתמקד בנושאים אלה. למרות שתדריך מפורט זה (המכונה גם מסמך 'נקדי') (114) נועד לעובדי רשות השידור ונכתב מנקודת ראות של מוסד ממלכתי, הוא זכה להיות מקור להתייחסות והשראה בעתונות הישראלית, במשך שנים רבות. במהלך שנת 1995 זכה המסמך לעדכון והרחבה משפטית (115).

משבאו לעולם שידורים פרטיים-מסחריים, גדל החשש שמא משקלם של השיקולים העסקיים יגבר על השיקולים הערכיים-מוסריים, וממדיה של הבעיה יגדלו - ומאפייניה יחמירו. על כן, בשני החוקים על פיהם קמו הטלוויזיה בכבלים, וערוץ 2 והרדיו האזורי, נקבעו מספר הוראות בסיסיות בנושאי אתיקה, למשל חוק הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו קובע כי:

<חובה לשדר "...מידע מהימן הוגן ומאוזן...">
<אסור לשדר דברי "...הסתה לגזענות, לאפליה או לפגיעה ממשית באדם או בקבוצת בני אדם, על רקע השתייכותם לדת, גזע, לאום, מין, עדה, אורח חיים או מוצא">
<אסור לשדר תעמולה מפלגתית,>
<חובה "...בשידור בענייני היום שלתוכנו יש משמעות ציבורית, ...לתת ביטוי לדעות שונות הרווחות בציבור">
<חובה לתת אפשרות תגובה "...למי שנפגע או עלול להיפגע במישרין מהשידורים" (116)>

מכיוון שהוראות החוק בענייני אתיקה אינן ממצות ומספקות, קבעה המועצה לשידורי כבלים כללי אתיקה (117) ואילו הרשות השניה פרסמה בנוסף לכללי אתיקה בשידורים המנוסחים בלשון משפטית ולהם תוקף מחייב, גם 'מדריך לשמירה על כללי האתיקה' (118) שהוא קובץ הנחיות ובו פירוט, הרחבה והדגמה של כללי הרשות. ניסוחו של המדריך פחות פורמאלי כדי שגם העוסקים במלאכת השידור בחיי היום-יום שאינם משפטנים, יוכלו להיעזר בו בקלות;

נקודת המוצא בעריכתו של מדריך זה הייתה שיש להכיר במיגוון הניואנסים הנוצרים בשטח ועל כן יש להנחיל את העקרונות, הערכים והשיקולים הבסיסיים ולהשאיר לאנשי השידור העוסקים במלאכה בפועל, שיקול דעת מסוים לפרשם בכל מצב נתון. כיוון שהמדריך צפה "...שהחיים יזמנו מצבים אשר לא ניתנה עליהם הדעת בעת עריכתו של קובץ זה, או כאלה שאפשר לראותם מזווית ראייה חדשה...", הוא תוכנן להיות "...קובץ הנחיות חי, אשר יהיה חייב בדו-שיח ובעדכון מתמידים בין הרשות לבין בעלי הזיכיון, בינה לבין קהיליית המשדרים למקצועותיהם, בינה לבין הציבור הרחב..." עוד נאמר שם: "אין ספק שהחיים יזמנו מצבים אשר לא ניתנה עליהם הדעת בעת עריכתו של קובץ זה, או שאפשר לראותם מזווית ראייה חדשה. בכוונת הרשות להנהיג אמות מידה גבוהות בשידורים, אך לא לחטוא בהתרחקות מהמציאות היום-יומית; על כן אנו מצידנו מבטיחים להאזין, לעקוב, לשקול, וככל שיהיה צורך - לעדכן" (119). על כך אמר איש הפקולטה למשפטים באוניברסיטת ת-א וממלא מקום נשיא מועצת העתונות פרופ' עמוס שפירא (120): אין ספק שהתורה שבכתב (ובייחוד בהשוואה למסמכים אנגליים או

אמריקאיים) טובה, ראוייה ומנוסחת היטב - ואולם, האם התורה שבכתב נעשתה כבר לתורת חיים או שמא היא בגדר 'הלכה ואין מורין כן'?"

הערות

113. ראו ב. קרניאל (עורך), לקט החלטות ועדות בירור של מועצת העתונות בנושא: אתיקה מקצועית, מועצת העתונות בישראל, יולי 1991; ע' 3, ב'פתח דבר'.

114. על שמו של נקדימון רוגל - מחבר המסמך.

115. נ. רוגל וע. שכטר, מסמך נקדי-תדריך חדשות ואקטואליה, רשות השידור, 1995.

116. הציטוטים מסעיפים 5, 46, 47 מחוק הרשות השניה.

117. כללי הבזק (שידורי בעל זיכיון)

118. א. טוקטלי (עורך) מדריך לשמירה על כללי האתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו, ינואר 1994, הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו.

119. מתוך ההקדמה, א. טוקטלי, שם.

120. ר. לאל (עורכת) כינוס שנה אחת - ערוץ 2, טלוויזיה מסחרית בישראל, נובמבר 1994, המכון הישראלי לדמוקרטיה, ע' 81.

מקור:

מתוך: תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות, עמ' 211-214, יחידה מספר 6, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה

© באישור האוניברסיטה הפתוחה - כל הזכויות שמורות

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר - כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה שימוש מסחרי בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, אלא ברשות מפורשת ובכתב ממדור זכויות יוצרים של האוניברסיטה הפתוחה

גרסא להדפסה

כל הזכויות שמורות © 2014 ל- **המינהל למדע ולטכנולוגיה במשרד החינוך בשיתוף המרכז הפדגוגי טכנולוגי (מפ"ט) עמל**
GoNet Software Solutions האתר עוצב ותוכנת ע"י
ראו תנאי שימוש